

**СІЛЬ ЗЕМЛІ І СВІТЛО ДЛЯ СВІТУ:
ПРОФЕТИЧНА РОЛЬ ОБ'ЄДНАНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕЛІГІЙНОЇ
СПІЛЬНОТИ В НОВІТНІЙ ІСТОРІЇ НАШОЇ ВІТЧИЗНИ**

«Ви – сіль землі... Ви світло для світу»
(Євангеліє від Матея 5: 13, 14).

Як присмак до їжі сіль символізує гостинність; а як антисептик вона означає довговічність, стійкість, чистоту. Саме тому символом солі у вищезгаданих словах Ісуса Христа є те, що вплив справжнього християнина на світ, який повинен бути оздоровчим, очищаючим впливом, завжди схильним до збереження того, що є добре, від шкідливих елементів зіпсуття і гниття. Тут слід також зазначити, що слово «зіпсуття» в перекладі латиною звучить «corruption», відтак для нашого сьогодення не потребує пояснення важливості очищаючого впливу «солі» не тільки на особисті, а й на суспільні гріховні деградації.

Ісус також говорить про «світло світу». Господня турбота про вкритий мороком світ, а також про Його святих є показана в Його настанові, щоб святі дозволяли своєму світлу світити. «Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі». Хоча вони ще не світять як сонце в царстві Бога для просвітлення цілого світу, вони, однак, є сяючими навіть тепер, і їхнє світло може світити в менших межах для благословення всіх, хто хоче його отримати. Христос також радить ставити наше духовне і моральне світло в такому місці, де воно якнайбільше виявляло і розсіювало темряву зла і деградації у цьому світі.

Термін профетична роль – (від грецького «pro» – перш і «phemi» – говорити) – пророча спрямованість творчості чи іншого роду діяльності людини, в яких сповіщають істини з Небес, що дають зразок того, що повинно бути на Землі. Однак, у свідомості багатьох людей пророк – це той, хто щось передрікає. Але це не завжди так. Пророче служіння дуже часто полягає не у передбаченні майбутніх подій, як думає більшість людей, а у викриванні людських гріхів, у напоумленні народу, котрий заблукав та відійшов від Божих заповідей, а також у сповіщенні своїм сучасникам волі Божої у той історичний момент, коли це є необхідним, без будь-яких передбачень. Пророк – це той, хто у повний голос, із усвідомленням свого релігійного обов'язку і моральної правоти, незважаючи на обличчя та обставини, говорить гірку правду своєму народу та можновладцям.

Це яскраво видно на прикладі святого Івана Хрестителя, який жорстко і безкомпромісно закликав представників ізраїльського народу до покаяння у найглибшому сенсі цього слова: до зречення від

самовпевненості та гордині, до переоцінки свого морального стану та рішучої зміни фундаментальних рушійних сил свого буття, до болючого, але вкрай необхідного на той час радикального переосмислення своїх відносин із Творцем.

Відомий юдейський історик Йосиф Флавій (I ст. після Р. Х.) в одній зі своїх праць пише про те, що «народ, захоплений вчненням Івана, стікався до нього у величезній кількості», а також про те, що духовний авторитет цієї людини Божої був таким всеосяжним, що навіть глухі до чийось проповідей фарисеї не могли не підкоритись його заклику і не піти в пустелю, аби почути голос справжнього Божого пророка.

Об'єднана українська релігійна спільнота – авраамістичні (ті, що сповідують юдаїзм, християнство й іслам) Церкви і релігійні організації, що входять до складу громадської організації – Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій України та представляють понад 95 відсотків віруючих України.

Спробуємо проаналізувати чи ця профетична функція була задіювана на прикладі подій минулого року. Найбільш показовим проявом профетизму, без сумніву, можна назвати голос об'єднаної релігійної спільноти щодо зловоденного на цей час питання євроінтеграції. У зверненні від 30 вересня 2013 року очільники церков і релігійних організацій, відчуваючи себе і своїх вірних «невід'ємною частиною українського суспільства та відчуваючи духовний обов'язок і громадянську відповідальність» визнали, що: «від давніх часів український народ був частиною європейського цивілізаційного простору. У зв'язку з Європою, її духовною, культурною, освітньою, правовою традицією будувалося наше суспільне і державне життя». Чітко заявили, що: «майбутнє України природно обумовлене нашим історичним корінням – бути незалежною державою в колі вільних європейських народів», а також висловили переконання: «що цей вибір не є і не може вважатися протиставленням України нашому історичному сусіду – Росії. Адже її державність, історія та культура теж тісно пов'язані з Європою. Сподіваємося, що російський народ і держава визнаватимуть і поважатимуть право України, як незалежної держави, обирати власний шлях у майбутнє – так само, як Україна визнає і поважає незалежність і суверенітет Російської Федерації». Було чесно визнано: «що сучасна об'єднана Європа має не лише здобутки. Чимало в ній того, що потребує змін чи виправлення – так само, як і наш власний український дім. Традиційні релігійні, культурні, сімейні та моральні цінності, на яких століттями ґрунтувалося життя народів Європи, – дорогоцінний скарб, який ми повинні цінувати, спільно берегти, захищати і примножувати. Знаємо, що у цій справі в Європі у нас є багато однодумців, з якими ми готові об'єднати зусилля» та вказано вірний шлях для досягнення цієї благородної мети і сподівання-заклик: «що через суспільну дискусію Україна обере для себе найкращий шлях розвитку. Ми ж будемо

молитися, щоби Всевишній дав мудрість і правителям, і всьому народу, та допоміг зробити вірний вибір. До такої молитви закликаємо і всіх наших вірних».

На жаль, до цих пророчих слів та настанов тодішня чинна влада не дослухалась, як не дослухалась й до заклику Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО), який пролунав 26 листопада 2013 року «створити спеціалізовану громадську раду при Міністерстві внутрішніх справ України з питань співпраці із Всеукраїнською Радою Церков і релігійних організацій, завданням якої буде розроблення механізму практичної взаємодії релігійної спільноти і МВС України у справі душпастирської опіки, підвищення моральних якостей та задоволення духовних потреб працівників правоохоронних органів». Таке звернення ВРЦіРО було направлено на адресу тодішнього Президента України. Документ було ухвалено у зв'язку з колективними зверненнями української громадськості з приводу «кричущих фактів беззаконня та свавілля з боку окремих представників правоохоронних органів України», бо: «Події у Врадіївці на Миколаївщині, де працівників міліції звинуватили у згвалтуванні жінки та намірі приховати свій злочин, в очах усієї громадськості засвідчили глибину тієї духовної кризи, яка вразила Українську державу».

У зверненні також було зазначено, що «окрім справедливого покарання для виконавців злочину у Врадіївці та керівництва правоохоронних структур, з вини яких виникли криміногенні настрої всередині органів внутрішніх справ, слід провести системну реформу і профілактичні заходи для недопущення повторення подібних ганебних фактів». ВРЦіРО закликала Президента «на підставі статті 102 Конституції забезпечити належне розслідування злочинів, вчинених працівниками правоохоронних органів, а також притягти до відповідальності представників керівництва, з вини якого ці злочини було вчинено» та пропонувала «вжити заходів для реформування правоохоронних органів і зміни принципів діяльності міліції, які створили б основу для довіри громадян замість їх побоювань за власне здоров'я та життя». Текст звернення також було направлено главі МВС Віталію Захарченку.

Під час цього ж засідання було затверджено відозву до учасників громадських акцій, що в ці дні проводились в Україні, щоб зберігали мирний характер своїх дій, «у жодному разі не слід допускати насильства, провокувати його чи піддаватися на провокації, адже слід пам'ятати, що насильство породжує насильство». Також Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій закликала представників держави забезпечити право громадян на мирне вираження своїх переконань: «Правоохоронні органи повинні захищати громадський порядок і сприяти реалізації конституційних прав громадян на мирні зібрання та висловлення своєї позиції», бо «силові протистояння та радикалізація протестів можуть

лише завдати шкоди суспільству та національним інтересам України. В цивілізованому суспільстві, яким є Україна, мусимо вчитись висловлювати різні погляди на суспільні проблеми у мирний спосіб та шляхом діалогу, а також закликала усіх віруючих до молитви за громадський спокій в Україні, мудрість для державних діячів та добре майбутнє для українського суспільства».

Те, що сталось через три доби, тільки підтвердило профетичність напімнень та ясних сигналів тривоги. Дзвінок, пророчий голос, пролунав, і що далі – силовий розгін мирного протесту на Майдані Незалежності у Києві – незаконна акція силових відомств України, проведена силами спецпідрозділів «Беркуту» вночі 30 листопада 2013 року з метою очищення площі від учасників стихійного протесту, відомого як Євромайдан. Події 30 листопада стали переломним моментом в українських протестах кінця 2013 року, змістивши акцент протестів із проєвропейського на антиурядовий, а також додавши їм масовості. У зв'язку зі загостренням суспільно-політичної ситуації в країні 10 грудня 2013 року Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій звертається до віруючих різних релігій та конфесій з закликом підсилити молитви за мир і спокій, за припинення розбрату та ворожнечі, за порозуміння та мирне розв'язання конфлікту. Вона засудила «акти насильства і жорстокості, вчинені як проти мирних учасників громадських акцій та журналістів, так і проти правоохоронців, які виконували обов'язок відповідно до присяги». Звернулася до діючої влади зі закликом: «забезпечити конституційні права і свободи громадян, не застосовувати силу щодо мирних зібрань, взяти до уваги вимоги протестувальників, а також провести неупереджене розслідування випадків провокацій та силового протистояння і покарати винних». Закликала «весь народ України, не залежно від політичних переконань, бути мудрим і відповідальним, утримуватися від насильницьких і протиправних дій та не піддаватися на провокації», а «українське суспільство, владу і опозицію, до діалогу та спільного пошуку прийняттого шляху виходу з кризи». Пригадала, що: «ми є частинами єдиного народу, єдиної країни. Неможна допустити, щоб політичне протистояння стало причиною для порушення цілісності нашої держави» та закликала всіх «до суспільного і політичного порозуміння, взаємної поваги і миру для блага нашого народу». У цьому ж зверненні Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій висловила готовність «у міру можливого сприяти налагодженню діалогу й зробити все необхідне для примирення й відновлення стабільності у нашій Державі».

На жаль, й на цей раз пророчий голос не було почуто. І як наслідок, ВРЦіРО у своєму зверненні від 22 січня 2014 року з нагоди Дня Соборності та Свободи України змушена була констатувати: «країна опинилася на межі громадянської війни». Принципово засудила «силові дії, що ведуть до ескалації конфлікту. Сьогодні і влада, і опозиція,

і громадські активісти мають припинити насильство та сісти за стіл переговорів. Всі сторони протистояння мають усвідомити свою відповідальність за збереження єдиної соборної Української держави та розпочати конструктивний діалог з метою подолання суспільно-політичної кризи». Закликала «берегти територіальну цілісність України та рішуче відкидати будь-які ідеї сепаратизму чи розділення нашої Батьківщини, бо ми – один народ! Необхідно виявляти братерську та сестринську любов до співвітчизників, незважаючи на походження, мову, релігію тощо. Розпалювання ж ненависті до людини через етнічні та релігійні відмінності є неприпустимим» та ще раз висловила готовність «сприяти початку конструктивного діалогу».

Розвиток подій зумовив скликання екстреного засідання Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій, яке відбулось 22 січня 2014 року з відповідно укладеним комюніке. Глави та представники конфесій гостро засудили факти вбивств, за які несе відповідальність перед Богом кожен, хто до цього причетний, бо нікому не дозволено переступати Божу заповідь «Не вбивай!». Вони засудили використання Церков і релігійних організацій в політичних технологіях та просили про термінову зустріч як з Президентом України В. Ф. Януковичем, так і з очільниками опозиції. Такі зустрічі відбулись. 25 січня 2014 року була прийнята Заява Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій за результатами зустрічі з президентом і опозицією, в якій закликала Президента України та опозицію «невідкладно сьогодні сісти за стіл переговорів для знаходження виходу із надскладної ситуації, що склалась у Державі, негайного припинення кровопролиття та братовбивчого протистояння, відновлення Верховною Радою конституційного ладу, повернення повноти прав і свобод громадян, збереження територіальної цілісності країни».

Але й на цей раз, пророчий голос не було почуто. Тому, 19 лютого 2014 року ВРЦіРО знову була змушена звертатись з приводу ескалації насильства у Києві та «знову і знову закликати, просити й благати сторони протистояння припинити силові дії, а представників влади й опозиції продовжити переговори». До завершення переговорів закликано владу і опозицію негайно зупинити силові дії з обох боків. Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій знову висловила готовність «включитись усіма доступними засобами до відновлення миру в нашій країні». Не послухались.

Одразу ж після сумних і водночас геройських подій на Майдані, коли ще привид сепаратизму ховався у затінку, 22 лютого 2014 року об'єднана релігійна спільнота видає заяву-пересторогу щодо загрози сепаратизму у якій «категорично засуджує будь-яку дискусію щодо можливого розділення нашої Батьківщини та будь-які спроби сепаратизму, що несуть загрозу єдності та територіальної цілісності України». Бо, «територіальна цілісність України, незалежність якої

дарована нам Богом, є цінністю для нашого народу, а тому допустити її розділення ми не маємо права, бо це гріх перед Богом та майбутніми поколіннями нашого народу». Гостро засуджено «провокування протистоянь та ворожнечу між жителями різних регіонів України, представниками різних національних меншин та віросповідань».

України Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій 26 лютого 2014 року висловила «свою підтримку легітимній державній владі України і звернулася до неї із закликом «якнайшвидше забезпечити повне відновлення конституційного ладу та утвердження політичних, економічних та інших фундаментальних прав і свобод громадян». Особливу увагу звернено на «необхідність рішучого, послідовного і системного поборювання корупції, яка роз'їдає суспільний організм і є порушенням заповідей наших релігій». Акцент звернення конкретизувався на тому, що б «не піддаватися на провокації та ні в якому разі не підтримувати гасел, спрямованих проти територіальної цілісності України», «докласти максимум зусиль для збереження в Україні релігійного миру. У жодному випадку не можна допустити протистояння на релігійному ґрунті». Усіх громадян нашої Держави закликалися «сумлінно виконувати свої службові та громадські обов'язки, дотримуючись чинного законодавства та відкидати надлишкову емоційність чи острах перед змінами, які можуть бути тільки до кращого майбуття».

Якби громадяни дослухались та сумлінно виконували свої службові обов'язки, не прийшлося би видавати 1 березня 2014 року о 23 годині 30 хвилин Звернення Українських Церков і релігійних організацій з приводу іноземної агресії та закликати «владу Росії схаменутися і зупинити агресію проти України, негайно вивести свої війська з української землі», бо «вся відповідальність перед Богом і перед людством за непоправні наслідки подальшої ескалації насильства повністю лягає на керівників Росії». Міжнародну ж спільноту. Заявою від 2 березня 2014 року було попереджено про лихі наслідки та попрошено «зробити усе можливе для збереження миру в Україні та її територіальної цілісності, суверенітету і недоторканості кордонів Української держави», бо «підрив миру і стабільності в Україні загрожує зруйнувати всю сучасну систему світової безпеки. Тому слід вжити всіх заходів, щоби в Україні внаслідок введення іноземних військ не розгорілася війна».

Після цього ще було Звернення Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій щодо нормалізації суспільно-політичної ситуації в Україні з огляду на внутрішні та зовнішні виклики від 24 березня 2014 року, в якому закликалися службовців усіх видів до «морального обов'язку дотримання даної вами присяги з огляду на зовнішні загрози для територіальної цілісності України в кордонах, визначених чинною Конституцією України». Влада та населення України повинні були терміново впорядкувати, згідно з законами нашої Держави,

«поводження зі зброєю та її володіння». А для «тих, хто відчуває поклик та готовий захищати Батьківщину, згідно зі своїми релігійними і громадськими переконаннями зі зброєю в руках, на даний момент є всі законні способи для реалізації цього благородного покликання». Бо тільки «подальші консолідовані дії влади та громадян на підставі вищезгаданих принципів та дотримання основоположних прав людини і громадянина сприятимуть національній солідарності всього народу України, зміцненню конституційного ладу, виходу нашої держави з кризи у міждержавних відносинах з Російською Федерацією та збереженню територіальної цілісності нашої Вітчизни – України».

На попередження загрози було спрямоване Комюніке засідання Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій від 3 квітня 2014 року, в якому об'єднана релігійна спільнота ще раз «засудила провокації та штучні намагання розпалення ворожнечі на релігійному ґрунті та прояви сепаратизму і виступила за цілісність України в її міжнародно-визнаних кордонах». Це ж було відзначено й в Комюніке засідання Всеукраїнської Ради Церков та релігійних організацій від 9 липня 2014 року, в якому було «відзначено недопустимість втягування церков та релігійних організацій в політичні процеси та незаконного втручання в їх внутрішні справи».

9 липня 2014 року у зверненні Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій щодо ситуації на Сході України було констатовано, що «ситуація на Сході України продовжує бути напруженою. У зв'язку з останніми подіями в цьому регіоні, звертаємося до всіх, хто незаконно тримає в руках зброю, скласти її та припинити кровопролиття», засвідчено «солідарність з людьми, які постраждали від збройного конфлікту, та закликаємо наших вірних до діяльної допомоги та справ милосердя нашим братам і сестрам зі Сходу України».

Апелюючи до першопричин наявного стану справ, Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій 23 липня 2014 року видає Звернення до засобів масової інформації у якому констатує, що «все частіше ми стаємо свідками іншого роду «журналістики» – інформаційних воєн, які ведуться як між країнами та народами, так і всередині нашої країни, коли істина брутально підміняється відвертою брехнею. У таких випадках засоби масової інформації, які покликані свідчити і доносити до людей правду, особливо останнім часом використовуються з метою розпалювання ворожнечі проти України, виправдовування зовнішньої агресії проти нашої держави, порушення її суверенітету й територіальної цілісності. Визнаючи правду однією з найвищих цінностей, ми вважаємо недостойним та засуджуємо розповсюдження неправдивої і фальшивої інформації про події в Україні». Ще раз було попереджено, що це «може призвести до посилення поділу та провокувати ворожнечу всередині українського суспільства, і, як наслідок, привести до вкрай небезпечного суспільного протистояння на релігійному ґрунті».

Одним з останніх сигналів такого роду був заклик до керівників уряду та парламенту відреагувати на суспільний запит щодо очищення влади та підвищення морального рівня посадовців, який пролунав 3 жовтня 2014 року на зустрічі Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій з Головою Верховної Ради України та Прем'єр-міністром України. Бо «в Україні замало діється для очищення влади», тому ми спостерігаємо сумні факти самосуду та «смітничкової» люстрації з боку обурених громадян.

Наведені факти профетичного служіння об'єднаної української релігійної спільноти яскраво свідчать про його важливість у суспільному бутті. Важливо пам'ятати, що таке служіння Істині й в Істині уможливилось завдяки одній фундаментальній умові – неухильному дотриманню принципу відокремлення Церкви і держави усіма суб'єктами суспільного буття України.

Слід зазначити, що, не зважаючи на те, що частка католиків у релігійному середовищі України складає чуть більше 10 відсотків, все пророче служіння об'єднаної української релігійної спільноти відбувається в рамках і в дусі Соціальної доктрини Католицької Церкви та в дусі Декларації Другого Ватиканського Собору «*Nostra aetate*». Це свідчить про особливу профетичну роль Апостольської Столиці для всього світу та України зокрема.

Таким чином, завдяки солі й світла Божого народу на світ приходить деяка міра благословення ще перед Днем його благословення. Всі благословення дочасного процвітання, що включені в термін «цивілізація», є зобов'язані впливам, прямим і посереднім, тих порівняно небагатьох людей, котрі на протязі цього віку були «сіллю землі і світлом для світу». Цивілізація є просто непрямим результатом міри «солі й світла», які були в світі до теперішнього часу.

Будучи таким чином «приправленим сіллю», ми, віруючі люди є «сіллю землі», оскільки вже сама наша присутність є докором беззаконню, а постійне перебування в Істині – живим свідоцтвом краси святості й сили божественної милості, щоб з сяючого осереддя виправленого і очищеного характеру це світло знову могло поширюватися для благословення всіх, хто звертатиме на нього увагу, та для застереження всіх, хто не звертатиме, а в результаті - на славу Бога й України!